

Raad de Lego-figuurtjes (oplossing onder het artikel)

WAT MAAKT HET LEVEN DE MOEITE WAARD? De figuurtjes van Lego-onderdelen die Daniël Ponsen maakte en voor zijn geschiedenislessen gebruikte, waren enorm populair onder zijn leerlingen. Maar ze zijn nooit een doel op zich geweest. „Ik doe niet zomaar iets, en al helemaal niet omdat het alleen maar leuk is.”

Door **Ellen de Bruin** Fotografie **Annabel Oosteweeghel**

‘Geschiedenisles begint bij mij altijd met een verhaal’

Een jaar of tien geleden kreeg basisschoolleeraar Daniël Ponsen van zijn vrouw een Lego-minifiguurtje, een Romeinse legionair. „Ik was toen net uit de *Dark Ages*”, vertelt hij. Zo noemen volwassen Lego-fans (AFOL, *adult fans of Lego*) de periode, vanaf de puberteit, waarin ze niet met Lego speelden. „Als kind had ik veel ridder-Lego. Ik was toen al gefascineerd door de Middeleeuwen en door geschiedenis. En rond mijn 29ste ontdekte ik weer: dit is toch eigenlijk wel heel leuk.”

Dat kwam: Lego had een Volkswagen T1-busje uitgebracht. „Heel tof, die heb ik toen gekocht. Daarna ben ik al mijn oude ridder-Lego gaan uitzoeken. Kisten vol. Toen ging ik die kasten weer in elkaar zetten, nog eens een set kopen, en nog een.” Hij heeft een *man cave* op zolder waar een deel van zijn Lego in vitrines (tegen het stof) staat uitgestald. „Maar je hebt nooit genoeg ruimte, hè.” En nooit genoeg tijd. Er ligt al lang een half af middeleeuws dorpje op hem te wachten.

Ponsens vrouw, zegt hij, heeft niks met geschiedenis, noch met Lego. Ze had geen idee hoe haar Romeinse Lego-legionair de hobby van haar man een nieuwe richting op zou sturen. Destijds gaf hij in groep acht een les over de expansie van het Romeinse Rijk waarin het figuurtje centraal stond. En over expansie gesproken: inmiddels heeft hij 180 minifiguurtjes die hij in zijn onderwijs gebruikt, van de tyrannosaurus rex en de neanderthaler tot Stephen Hawking en koningin Elizabeth II. Honderdvijftig ervan staan gefotografeerd en uitgebreid door hem beschreven op zijn website geschiedenisminifiguren.nl. Het beschrijven van een figuurtje kost hem zo’n twaalf uur. „Het is nu geen hobby meer, maar vrijwilligerswerk. Waar veel kinderen van profiteren.”

Onlangs stonden alle figuurtjes drie weken lang uitgesteld in twee vitrines in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Dat noemt hij „een jongensdroom die ik nooit had, maar

wel is uitgekomen. Ik ben hier vroeger zo vaak geweest met mijn opa.” Nu gaat hij zelf met zijn dochter van vijf, als zij om het ‘Egyptemuseum’ vraagt.

Na twintig jaar voor de klas is Ponsen vorige maand overstapt naar de bestuurlijke kant: hij is nu teamleider onderwijskwaliteit van de protestants-christelijke scholenvereniging (drie basisscholen) in zijn woonplaats Voorschoten. „Ik ga het lesgeven wel missen”, zegt hij in het café van het museum.

Ponsen wil eerst graag een paar misverstanden uit de weg helpen. Om te beginnen: „Het zijn geen minifiguren van Lego, dat mag je ook niet opschrijven. Het zijn minifiguren gemaakt van Lego-onderdelen. Lego is daar heel duidelijk in: als je iets zelf maakt hebt, mag je niet claimen dat het van Lego is. Dat is juridisch een dun lijntje.”

De legionair was kant-en-klaar gekocht, maar de meeste andere minifiguurtjes heeft hij zelf samengesteld. „Stephen Hawking was een van mijn eerste, in een les over de ruimte, zwarte gaten en Hawking radiation.” Op de basisschool, ja. „Ik heb ook een enorme fascinatie voor natuurkunde. Ik vind het leuk om in de klas Albert Einstein en de relativiteitstheorie uit te leggen. Mensen zeggen vaak dat dat niet kan, aan kinderen. Maar natuurlijk kan dat! Kinderen kunnen veel meer informatie opnemen en verwerken dan over het algemeen wordt gezegd. Dat is ook wetenschappelijk aangetoond.” Een van Ponsens nieuwste minifiguurtjes is een personificatie van de oerknal, want daar wilde hij graag een les over geven. Het hoofdje met vlammen (uit een Halloween-Lego-set) en lijfje vol sterren had hij online gevonden.

Hij speurt voortdurend naar nieuwe onderdeeljes. Zijn Mata Hari heeft het bovenlichaam van Lego-Disney-zeemeermin Ariel; zijn oud-Egyptische hogepriesteres Merit draagt de jurk van Lego-Star Wars-prinses Leia. Soms laat hij een Lego-stukje bedrukken: zijn Rembrandt draagt een heel klein Nachtwachtje. Het is een van zijn figuurtjes met een witte molenkraag, net als Shakespeare en Hugo de Groot. „In die periode hadden ze allemaal molenkragen. Die onderdeeljes zijn nu niet meer te krijgen. Ik denk dat ik alle Lego-molenkragen thuis heb.”

Wat hij verder graag duidelijk wil maken: in zijn onderwijs zijn de figuurtjes slechts een middel. „In veel interviews is het geframed alsof ze een doel op zich zijn. Maar het doel is natuurlijk niet dat de kinderen iets leren over een figuurtje gemaakt van Lego-onderdelen. Het doel is een goede les over een historische persoon of gebeurtenis. Het minifiguurtje is de introductie. Over alles wat ik doe als leerkracht denk ik na. Ik doe niet zomaar iets, en al helemaal niet omdat het alleen maar leuk is.”

‘KINDEREN KUNNEN VEEL MEER INFORMATIE OPNEMEN EN VERWERKEN DAN WORDT GEZEGD’

Bij zijn lessen legt hij uit wat de kinderen gaan leren, hij kijkt wat ze al weten en begrijpen. „En geschiedenisles begint bij mij altijd met een verhaal. Nu zet ik de figuurtjes als foto op het digibord, maar die legionair ging toen nog de klas rond. Dan zeg ik: kijk er eens naar, want dit is eigenlijk verrassend accuraat. En dan gaan ze vragen stellen: hoe heet dan zo’n speer, hoe heet dan zo’n schild? Een *pilum* en een *scutum*. Dan heb je betrokkenheid. En aan het eind van de les zijn ze het figuurtje min of meer vergeten.” Ze onthouden het verhaal. Al vroeg de kinderen wel al snel naar méér figuurtjes. Toen Ponsen er enkele tientallen had, zette hij ze in vitrinetjes per tijdvak, zodat ze niet worden meegenomen. „Want dat gebeurde nog weleens.”

De legionair was niet het eerste stuk Lego dat hij in een les gebruikte. Op de pabo studeerde hij af op een les met Lego, een klein lichtpuntje in zijn *Dark Ages*. „Kleuters krijgen nog vaak les met concreet lesmateriaal”, vertelt hij. „Stapelen met blokken, rekenen met geld. In groep die is bij meetkundige opdrachten, plattegronden bijvoorbeeld, nog maar zelden concreet materiaal aanwezig. Dan moeten ze de rekenopdrachten in hun hoofd doen. Maar niet alle kinderen kunnen dat.” De groep die precies dat niet kon, gaf hij heel gerichte opdrachten met Lego-onderdelen. „Bouw deze platgetrand eens na. Toen zag je dat de resul-

taten binnen dat kleine onderdeel met 30 procent verbeterden. Omdat ze concreet visualiseerden wat ze aan het doen waren.”

Ook daar, benadrukt hij, was Lego een hulpmiddel. „Veel kinderen vinden het leuk, natuurlijk. Het motiveert heel snel. Maar of het nou Lego-blokjes zijn of andere blokjes: het is een middel dat aanspreekt. En toevallig is Lego dan mijn ding.”

‘IK HEB GELEERD MIJN INTERESSES OM TE ZETTEN IN WAT IK KAN’

Onderwijs, dat is ook zijn ding. Het was, meer dan twintig jaar geleden, zijn basketbalcoach die hem op het idee bracht. Ponsen, ruim twee meter lang, was een goede basketballer, maar moest stoppen toen hij keer op keer zijn enkelbanden scheurde. Zijn coach had hem de tieners zien coachen en zei: met kinderen werken is wel wat voor jou.

Dus na de havo ging Ponsen, met een kleine omweg, naar de pabo. „Ik had de droom om geschiedenis te studeren, en dat heb ik ook ooit wel geprobeerd, maar... ik kon niet leren. Inmiddels wel, aan de intelligentie lag het niet. Maar leren moet je leren. Ik heb geleerd om mijn interesses om te zetten in wat ik kan. Daar was ik op een gegeven moment echt goed in: wat ik interessant vond, kon ik tot me nemen.” Dus leerde hij dat hij de minder interessante stof ook interessant moest krijgen voor zichzelf. „Soms moet het gewoon, of je het nou leuk vindt of niet.”

Liedjes zingen op de pabo vond hij bijvoorbeeld vreselijk. „Wij moesten dertig liedjes opnemen of live zingen. Toen heb ik er met twee studievrienden zestien uur over gedaan om het allemaal op te nemen. Alleen maar lachen. Ik heb de video nog, het is zo vals als de neten. Maar weet je, voor elke opleiding geldt: een groot deel is gewoon discipline, gewoon volhouden.”

Inmiddels is het onderwijs duidelijk zijn passie, maar ook dat moet niet verkeerd begrepen worden. „Lesgeven is veel meer dan een passie, of liefde voor kinderen. Het is werk! Dus je moet continu jezelf blijven verbeteren, de weten-

”Soms moet het gewoon, of je het leuk vindt of niet

Oplossing:
1. Medusa; 2. Toeranchamon; 3. Cleopatra; 4. Julius Caesar; 5. Karel de Grote; 6. Rollo de Noorman; 7. Rembrandt; 8. Willem van Oranje; 9. Leonardo da Vinci; 10. Osama Bin Laden; 11. Jack the Ripper; 12. Anne Frank; 13. Elvis Presley.

schap bijhouden om uiteindelijk het beste uit alle leerlingen te kunnen halen. Het filteren van onderwijsfabels is daar een belangrijk onderdeel van. Neem de ‘leerstijlen van Kolb’, of je een ‘denker, dromer, doener of beslisser’ bent – dat wordt nog steeds op pabo’s onderwezen, maar het is je reinste onzin. Of het idee dat leerlingen zelfstandig kunnen leren door ontdekken en zelf onderzoek doen. Leren vereist wel degelijk goede instructie en begeleiding. Anders wordt het, zoals onderwijswetenschapper Paul Kirschner zegt: alsof je je kind op de stoeprand zet en zegt, ga maar leren oversteken.”

Er wordt tegenwoordig vaak op onderwijs neergekeken, zegt Ponsen. Hij vertelt over een cartoon die hij ooit zag met een leraar, twee ouders en een kind; links vroeger, rechts nu. „Links zie je de boze ouders naar het rapport wijzen en tegen het kind zeggen: ‘verklaar dit slechte cijfer!’ Rechts is precies dezelfde setting, maar dan zijn de ouders boos op de leerkracht: verklaar dit slechte cijfer van mijn kind!”

Ouders vragen steeds meer van zowel hun kinderen als de leerkrachten. „Dat kan terecht zijn en je moet altijd in gesprek blijven over het welzijn van de leerling. Maar ik ben wel een vakman. Je gaat ook niet met een piloot in gesprek om samen met alle passagiers de juiste vliegroute te bepalen.”

Toen ouders tijdens de coronacrisis zelf thuis moesten lesgeven, kreeg Ponsen te horen dat dat wel pittig was. „Dan zei ik: ja, en jij hebt er maar één, ik heb er dertig. En het is ook écht een vak, een ambacht.” Ponsen nodigde ouders geregeld uit om in zijn les te komen kijken. „We kunnen nog veel goede leerkrachten gebruiken in het onderwijs.”

Wat het leven de moeite waard maakt, vindt hij de allermoeilijkste vraag die er is. „Daar heb ik niet één antwoord op. Maar professioneel gezien vind ik het de moeite waard dat ik van belang kan zijn voor de maatschappij.” Belangrijker werk dan basisonderwijs geven bestaat volgens Ponsen niet. „Je hebt een enorme verantwoordelijkheid voor een grote groep kinderen die de basis vormt van onze samenleving. Niet alleen wat kennisoverdracht betreft, je moet kinderen ook leren hoe ze met elkaar moeten omgaan. Als we het basisonderwijs vandaag afschaffen, houdt alles op. En we hebben echt een groot maatschappelijk probleem op dit moment, met de leraarentekorten en het niveau van het onderwijs. De maatschappij en het onderwijs beter maken, dat motiveert mij.”

COLOFON

Mediahuis NRC BV
Hoofdredacteur:
Patricia Veldhuis
Algemeen directeur:
Dominic Stas

Redactie
Vragen, opmerkingen of suggesties?
Mail naar **redactie@nrc.nl** of ga naar nrc.nl/contact.
Postadres: Postbus 20673, 1001 NR Amsterdam, t.a.v. rubriek, redactie of persoon.
T: **020 - 755 3000** (algemene nummer)

Ingezonden brieven
Reageren op artikelen? Stuur maximaal 250 woorden naar **opinie@nrc.nl**. Vermeld naam, adres en tel. nummer.

Advertenties
T: **020 - 755 3049**,
E: **sales@nrc.nl**,
W: **adverteren.nrc.nl**

Familieberichten
T: **020 - 755 3052**
E: **familieberichten@nrc.nl**

NRC Webwinkel
T: **088 - 572 0202**
E: **klantenservice@nrc-webwinkel.nl**

Bezorging en abonnementen
Wij streven ernaar NRC te bezorgen voor 7.00 uur, op zaterdag voor 8.00 uur.
W: **nrc.nl/service**,
T: **088-572 0572** (ma-vr 8.00-17.00, za 9.00-13.00)

Omgang persoonsgegevens
Mediahuis NRC BV legt van abonnees en gebruikers van online dienstverlening gegevens vast voor de uitvoering van een (abonnee)overeenkomst en/of het verlenen van diensten. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten van Mediahuis NRC BV (zie ook nrc.nl/privacyverklaring). Afmelden kan via **privacy@nrc.nl**.

Auteursrecht
© NRC, 2024. Alle auteursrechten en databankrechten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Mediahuis NRC BV c.q. de betreffende auteur. Zie voor de volledige tekst: **nrc.nl**

Zo leest u de NRC waardering

●●●●● buitengewoon
●●●●○ zeer goed
●●●○○ goed
●●○○○ matig
●○○○○ zwak